

Choquepata: een bib om al spelend in te leren

EEN GREEP UIT DE VERHALEN VAN VRIJWILLIGSTER LEEN BISSCHOP IN CUZCO, PERU

Chico Latino heeft in de biblioteca van het afgelegen plattelandsdorp Choquepata, hoog in de Andes, een uniek educatief project lopen. Dat project beoogt kinderen uit het dorp, en uit omliggende dorpen, op te vangen. Het doel is om hen op spelende wijze onderwijs bij te brengen dat hen later in de Peruaanse maatschappij betere kansen zal bieden. Hierbij hecht Chico Latino veel belang aan het ontwikkelen van een positief zelfbeeld, het verwerven van inzicht, probleemoplossend denken en creativiteit. Dat zijn allemaal aspecten die het traditionele Peruviaanse onderwijs verwaarloost. Chico Latino ontwikkelde daarvoor educatieve spelen die kinderen stimuleren om al spelend te leren rekenen, te leren lezen, te leren schrijven en logisch te leren redeneren. Onze medewerkers zetten verder sterk in op het ontwikkelen van de fijne motoriek en de creativiteit bij de kinderen die 's middags naar de bib komen. 's Ochtends zitten ze op de schoolbanken.

In deze nieuwsbrief maakt u kennis met het werk van vrijwilligster Leen Bisschop. Zij verbleef voor haar stage bij Chico Latino zes maanden in Cusco. Zij is op vele terreinen actief geweest, maar we beperken ons hier tot haar verslagen over het werk met de kinderen van Choquepata.

Huiswerkbegeleiding is een belangrijke factor in de werking van Chico Latino. Niet omdat de organisatie er fel achterstaat, maar vooral omdat die hulp een sterk argument is om de Peruaanse ouders ervan te overtuigen om hun kinderen aan de activiteiten van Chico Latino te laten deelnemen.

Leen Bisschop verwoordt het zo:

'De belangrijkste vakken waarbij we de kinderen ondersteunen zijn: wiskunde, communicatie, milieu en religie. Een algemene indruk van de taken is dat de leerkrachten ze vaak op een, naar mijn gevoel, verkeerde manier aanbrenge. Zo moeten kinderen die nog niet kunnen lezen volledige zinnen overschrijven. Dat betekent dat ze slechts de 'tekentjes' overtekenen zonder dat ze goed

weten waarmee ze bezig zijn. Een ander voorbeeld is de steeds terugkerende opdracht: "Schrijf een commentaar op ...". Voor kinderen van het eerste tot het zesde leerjaar is dat een vage en veel te ruime vraag. Ze kunnen er vaak niets mee aanvangen. Door zelf een aantal deelvragen te verzinnen, slaag ik er meestal toch in om de kinderen een behoorlijk antwoord op de vraag te laten formuleren. Vele ouders laten hun kinderen enkel toe om naar Chico Latino te komen opdat hun huistaken zouden worden ondersteund. Andere activiteiten beschouwen ze als tijdverlies. Kinderen kunnen die tijd, volgens hen, immers beter gebruiken om te werken en

bij te dragen aan het gezinsinkomen of om de huishoudelijke taken te klaren.’

Als het huiswerk af is dan trakteren de medewerkers van Chico Latino op een recreatief spelletje, de “**dinámica**”.

Leen:

‘De **dinámica** hebben tot doel in de buitenlucht het kind in de kinderen naar boven te halen. Ze zorgen ervoor dat de kinderen voldoende energie kwijt kunnen, leren samenwerken en inzicht verwerven in tactieken en speltechnieken. We moeten ons echter tot een half uurtje spelen beperken, omdat een aantal ouders meer speeltijd niet toelaten.’

‘Om trouw te blijven aan het motto van de organisatie: al spelend leren, besteden we dagelijks een halfuurtje aan het spelen van spellen die Chico Latino ontwierp. Dat zijn spellen die de kinderen al spelend leren

rekenen, leren lezen, leren schrijven en logisch leren redeneren. De spellen die op het meeste enthousiasme van de kinderen kunnen rekenen zijn *hali gali*, *la tienda* en de *rekendriehoeken*.

Hali gali: Dat is een spel met verschillende kaarten. Op iedere kaart staat een bepaald aantal vruchten afgebeeld van één tot vijf. De oudste speler (vaak een van de ‘professoren’) draait de kaartjes een voor een om, tellend van één tot vijf. Wanneer het aantal vruchten op het kaartje overeenkomt met het cijfer dat wordt uitgesproken, moeten de kinderen om ter eerste afkloppen op de stapel. De laatste moet de hele omgedraaide stapel bijhouden. Wie op het einde het minste kaarten op zijn eigen stapeltje heeft liggen, is gewonnen. Dit spel bevordert het reactievermogen en de telkunsten van de kinderen.

La tienda: Hierbij gaat het heel eenvoudig om een miniatuurwinkeltje, met kaartjes waarop de producten staan en hun huidige prijs in soles. Bij de winkel hoort ook nepgeld waarmee de kinderen, die de klant spelen, producten kunnen kopen van de kinderen die de verkoper spelen. De kinderen leren omgaan met geld waarbij ze leren de waarde van geld in te inschatten. Net als die van de producten. Ze oefenen hun rekenkunsten bij het berekenen van de totaalprijs van het aantal gekochte producten.

Rekendriehoeken: Dit spel bestaat uit een hoop driehoekjes, waarbij op elke zijde een

som of getal staat afgebeeld. De bedoeling is om de driehoeken op die wijze in elkaar te passen zodat iedere som grenst aan de overeenkomstige uitkomst. De driehoeken bestaan ook met oefeningen om te vermenigvuldigen, af te trekken en te delen. Het is een soort puzzel, aangezien het einddoel een bloemvormige figuur is, waarin alle tegen elkaar liggende zijden correcte oefeningen vormen.

Het laatste halfuurtje van de namiddag is voorbehouden voor een activiteit rond een bepaald thema. Het thema dit jaar was “milieu en recyclage”. In de volgende alinea’s gaan we dieper op de activiteiten van dat thema in. Leen leverde op dat vlak zeker een heel waardevolle bijdrage aan de werking van Chico Latino.’

Mandjes knutselen

‘Met behulp van een lege petfles, een schaar, lijm, plakband en versieringen knutselden de kinderen mandjes. In de mandjes plantten we vervolgens plantjes. Het doel van de activiteit was in de eerste plaats om te leren recycleren. Nadien volgde er een groepsgesprek rond recyclage. Daarnaast is het de bedoeling dat de kinderen op lange termijn hun eigen plantje verzorgen en water geven. Op die manier zijn ze bezig met de natuur en leren ze de verantwoordelijkheid dragen voor een levend organisme.’

We vroegen aan elk kind om een lege fles mee te brengen en zelf verzamelde ik ook een aantal flessen, voor de vergeethoofden onder de kindjes. Samen verknipten we de flessen en vormden we ze om tot mandjes. De kinderen versierden alles op eigen houtje, maar het was zo typisch dat alle mandjes zeer sterk op het mandje van juf Eli leken. Dat had ik samen met haar op voorhand gemaakt. De kinderen leerden dat recyclage op verschillende manieren kan en afval niet per se afval hoeft te zijn. De plantjes haalden het einde van de maand. Dat is al een klein succes. Tot nu toe namen de kinderen de verantwoordelijkheid voor hun eigen plant op. Hoe lang ze dat zullen volhouden, zal de toekomst uitwijzen...'

'Ik vond het goed dat we het werk zoveel mogelijk aan de kinderen overlieten. Ook bij het knipwerk sprongen we enkel in wanneer het echt nodig was. Naar een volgende activiteit toe ben ik meer geneigd om geen voorbeeld meer te maken, zodat het niet kan worden nagebootst, maar dat is natuurlijk niet eenvoudig. Hoe leg je immers uit wat de kinderen precies moeten doen zonder een model dat de hele uitleg visualiseert.'

Maskers knutselen

'Nog steeds in het thema van recyclage, toerden we een hoop oude kranten om tot een aantal prachtige maskers. Aan de hand van een mengsel van bloem en water brachten we stroken krantenpapier op ballonnen aan. Ter afwerking kregen de maskers een neus, wenkbrauwen en een mond in reliëf. Wanneer

de maskers voldoende opgedroogd waren, beschilderden we ze kleurrijk. Door het gebruik van een uitgebreid kleurenpalet aan te moedigen, riep dat de fantasie en de creativiteit van de kinderen op. De activiteit bevorderde dus niet alleen de fijne motoriek en de kennis over recyclage, maar het sprak ook hun verbeelding aan.

Ik leidde de groeps gesprekken rond recyclage. Dat ik meer dan een gesprek moest voeren, was te wijten aan het feit dat telkens andere kinderen opduiken tijdens de activiteiten. We konden niet steeds met dezelfde groep kinderen werken daarom was herhaling belangrijk.

De maskers waren een succes. We haalden de doelstelling om de kinderen kranten te laten recyclen in de vorm van een masker.

Opruimliedje

'De kinderen van Choquepata nemen enthousiast deel aan de activiteiten, maar aan opruimen hebben ze een klein broertje dood. Daarom lieten Marleen en ik onze creativiteit de vrije loop. Gedurende de busreizen van en naar Choquepata bedachten we een liedje om de opruimkriebels bij de kinderen te stimuleren. Zing mee op het ritme van 'op een grote paddestoel':

*"Los últimos minutos, vamos a guardar,
todos los juegos en su lugar.
Botamos la basura en el basurero,
toda la clase limpia quedara."*

'Intussen slaat dat liedje goed aan bij de kinderen en zingen ze het nog steeds dagelijks

om de klas na de activiteiten opnieuw proper te krijgen. De andere leerkrachten waren erg enthousiast over ons voorstel en zingen dan ook lustig mee tijdens het opruimen.'

Tekenen rond milieu : de wereldbollen

'Voor een carnavalstoet in San Jeronimo (zuster gemeente van Edegem, nvdr.), waarin Chico Latino geacht werd mee te lopen, knutselde ik, samen met de twee vorige vrijwilligsters Ulrike en Marie, drie wereldbollen. Ulrike knutselde een blije en gezonde wereldbol, Marie knutselde een droevige wereldbol en ikzelf maakte een koortsige en doodzieke wereldbol.

Die wereldbollen maakten de kindjes bewust van de milieuproblemen waarmee onze aarde te kampen heeft. Terwijl Marleen, Eli en ik even op achtergrond verdwenen om de bollen aan te trekken, begon juf Violeta haar verhaal over de drie wereldbollen. De eerste wereldbol die opdook in het verhaal was de gelukkige wereldbol. Die was altijd aan het lachen, omdat

de mensen, de dieren en de natuur vredig samenleefden en elkaar respecteerden. Maar toen begonnen de mensen de aarde te vervuilen, waarop de tweede wereldbol, de droevige, op het toneel verscheen. Die was verdrietig omdat haar wateren vervuild raakten, dieren uitstierven en de natuurlijke bronnen uitgeput raakten. Tot slot van het verhaal, kwam de derde wereldbol de klas binnengewandeld. Die was helemaal rood en had koorts. Het was de zieke, haast dode wereldbol. Violeta vertelde dat dit de toekomstige aardbol zou worden, als we zouden verder doen hoe we nu bezig zijn.

In groep lieten we de kinderen zelf bedenken wat we fout doen en hoe we kunnen voorkomen dat de aarde er zo als de derde wereldbol zal gaan uitzien. De kinderen beloofden aan de wereldbollen om geen afval meer op straat en in de rivieren te gooien. Ook beloofden ze om zorgvuldiger om te springen met water. Verder gaan ze zoveel mogelijk sorteren en recyclen. Daarna gaven we de kinderen de opdracht om een tekening te maken over het milieu. De tekeningen maakten duidelijk dat de kinderen zich over de huidige toestand van het milieu erg bewust zijn. Vooral de tekening van Rene vond ik opmerkelijk. Rene is een jongen van dertien jaar die in zijn tekening een aantal elementen opnam die

zelfs totaal niet besproken waren tijdens het groepsgesprek in de klas. Ik denk hierbij aan vulkaanuitbarstingen en bosbranden. Ik kan met zekerheid stellen dat we de doelstellingen van dit verhaal rond het milieu en de tekenopdracht daaromtrent bereikten. De kinderen lieten duidelijk blijken dat de boodschap was overgekomen. Bovendien was het een heel fijn groepsgesprek waarin ik mijn rol als wereldbol met veel plezier speelde. Hoewel de kinderen heel goed wisten dat ik gewoon 'profe Leen' was, werkten ze goed mee en leefden ze zich net als ik in het hele toneelstuk in.'

Tekeningen maken met gehaakte 'staarten'

'In navolging van brei- en naaiactiviteiten volgde ook het haken. Om het voor alle kinderen haalbaar te houden, hielden we het op een lange 'cola' of staart als doel. Die staart plakten de kinderen dan in de vorm van allerlei verschillende figuren op een gekleurd blad. Hoewel de haaktechniek zelf centraal stond gedurende deze activiteit werd ook belang gehecht aan de creativiteit die de kinderen in de tekeningen kwijt konden. De activiteit kan worden beschouwd als een goede oefening ter bevordering van de fijne motoriek. Het is immers niet eenvoudig om een gehaakte draad op zodanige wijze op te rollen en vast te plakken zodat een herkenbare figuur zichtbaar

wordt. Daarnaast werden de kinderen ook gestimuleerd om verschillende figuren te bedenken.

De kinderen bereikten bij deze activiteit alweer mooie resultaten. Ze hadden de haaktechniek snel onder de knie en hoewel er een verschil in niveau tussen de kinderen bestond, haakte elk kind een behoorlijke 'cola'. Helaas moest ik alweer vaststellen dat een aantal kinderen in de groep enkel de toevlucht nam tot het napen en geen eigen initiatief nam. Naar volgende activiteiten toe is het zaak de kinderen zoveel mogelijk te stimuleren hun eigen ding te doen. *De kinderen leven immers te vaak met het idee dat wat ze zelf doen niet goed genoeg is, wat de school helaas nog te veel bevestigt.'*

Armbandjes maken met gerecycleerde parels en macramé

‘Ik besloot om op een vrije voormiddag te proberen om kralen te maken aan de hand van tandenstokers, tijdschriftenpapier en vernis. Dat lukte wonderwel. Daardoor kon ik dat concept als activiteit aan de medewerkers van Chico Latino voorleggen. Samen met de kindjes maakten we een hele hoop parels die we vervolgens vernisten. Ik besloot om de parels met elkaar te verbinden door middel van een macramétechniek. Daarvoor was het nodig dat de kinderen eerst de macramétechniek goed onder de knie kregen. Het resultaat was een hele reeks mooie kettingen en armbanden waar de kinderen zelf bijzonder trots op waren, en terecht. Door die activiteit leerden de kinderen een aantal macramétechnieken kennen die hen in het dagelijkse leven tot dienst kunnen zijn. Een aantal kinderen vertelden meteen glunderend dat ze nu macramébandjes konden maken en verkopen, om bij te dragen aan het gezinsinkomen.’

Werken met klei

‘De keramiekverkoop is een bloeiende sector in Peru. Een aantal families in het dorp Choquepata leven van de aardewerken die ze maken en verkopen op artisanale markten. Daarom vond ik het een boeiende activiteit om de kinderen te leren hoe ze kunnen omgaan met klei: wat ze er mee kunnen maken en welke verschillende technieken ze kunnen hanteren.

Het doel was om de kinderen aan te leren hoe ze aan de hand van rollen klei een potje konden maken. Nadat ze die opdracht voltooiden, konden ze hun creativiteit en fantasie de vrije loop laten en allerlei figuren maken. Eerst leerde ik de kinderen op een goede manier de klei te kneden. Dat zonder dat er luchtballen in de klei terechtkomen. Die kunnen later immers voor barsten zorgen. Vervolgens toonde ik hoe ze de klei in gelijke en stevige rollen kunnen uitrollen waarna ik demonstreerde hoe ze aan de hand van die rollen een potje konden opbouwen. Tot slot leerden de kinderen hoe ze hun opgebouwde vorm tot een mooi egaal geheel konden omvormen.’

‘Nadat de kunstwerkjes enkele dagen de tijd kregen om uit te harden, mochten de kinderen aanvallen met verf en penseel. Dat leverde mooie resultaten op.

Tot slot, Leens besluit:

‘In de korte periode van mijn verblijf hier, heb ik de kinderen uit Choquepata zien evolueren. Ze worden steeds meer open, geven meer vertrouwen en vliegen nog enthousiaster dan voorheen rond mijn nek als ik in het dorp aankom. Dat doet deugd en wekt de zin op om nog meer van mezelf te geven.’

Verslagen: Leen Bisschop
Samengesteld door Veerle Coeckelberghs
Eindredactie: Wim De Geest